

Tartu Ülikool

Filosoofiateaduskond
Kultuuri ja haridusteaduste instituut

Maarja Tobber

KUNSTI- JA TEHNOLOOGIAAINETE ÕPETAMINE KODUÕPPE
RAAMES - ÕPETAJATE JA KODUÕPPEPEREDE KOGEMUS.

Magistritöö

Juhendaja: Karmen Trasberg (PhD)

Kaitsmisele lubatud

Juhendaja: Karmen Trasberg (PhD)

.....

Allkiri ja kuupäev

Tartu 2014

Tartu Ülikooli Kaitsekohtu
ARHIIVKOGU

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Teoreetilised lähtekohad.....	5
1.1 Põhjused ja valikud koduõppeks	5
1.2 Koduõppe vormid ja meetodid.....	7
1.3 John Holt ja nägemus haridusest.....	8
2. Koduõppe korraldus ja õppekava Eestis.....	9
2.1 Kehtivad koduõppe tingimused ja kord Eestis	9
2.2 Koduõppe vanema taotlusel	10
2.3 Koduõppe tervislikel põhjustel	11
2.4 Kunsti- ja tehnoloogiaained kooliprogrammis	11
2.4.1 Kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamise olulisusest.	11
2.4.2 Õpilasekeskne hindamine.	12
3. Uurimuslik osa	13
3.1 Metoodika	13
3.1.1 Uurimuse planeerimine.....	13
3.1.2 Valim.....	13
3.1.3 Andmete kogumine.....	14
3.1.4 Andmete analüüsimine.	15
3.2 Tulemused	15
3.2.1 Õpetajate arvamused koduõppest: Individuaalse õppekava koostamine õpilasele.....	15
3.2.2 Koostöö vanematega	17
3.2.3 Eelised kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes.....	19
3.2.4 Kitsaskohad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes.	19
3.2.5 Hinnangu andmine.	21
3.3 Lapsevanemate arvamused koduõppest	22
3.3.1 Individuaalse õppekava koostamine.....	22
3.3.2 Kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisest koduõppes.....	23
3.3.3 Kitsaskohad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamine koduõppes.	25
3.3.4 Hinnangu andmine lapsele	26
3.3.5 Koostöö kooliga	28

3.4 Arutelu.....	29
3. 4. 1 Individuaalse õppekava koostmine.	29
3.4.2 Kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamine koduõppes: eelised ja kitsaskohad.....	30
3. 4. 3 Koostöö perega/ kooliga.	32
3. 4. 4 Lapsele hinnangu andmine.....	32
3.5 Kokkuvõte.....	33
3. 6 Summary.....	36
Tänuõnad	39
Kasutatud kirjandus.....	41
Lisa 1: Intervjuu kava lapsevanemale	
Lisa 2: Intervjuu kava õpetajale	

Kooli kui institutsiooni rolli ja tähenduse üle on palju arutletud. Tuntuimad koolikriitikud John Holt ja Ivan Illich on väitnud, et kool on laste eluga manipuleeriv institutsioon. Nende kriitika rõhutab, et koolisüsteem allutab lapsed endale, arvestamata õppija soovide ja isikupäraga ning sellega hävitatakse rõõm õppida ja avastada iseseisvalt. Mõlemad leiavad, et koolikeskkond on kunstlikult loodud, mis ei lähtu lapse huvidest (Holt, 1964; Illich, 2004).

Kui Ivan Illich rõhutas alternatiivse võimalusena õpikogukonna ideed (Illich, 2004), siis Holt pidas loomulikuks kodust keskkonda, kus lapsele on eeskujuks tema perekonnaliikmed ning õppimine seostub reaalse, ümbritseva eluga. Sellises keskkonnas on õpilasel kõige mugavam areneda just sellises tempos, mis talle enesele kõige sobilikum on. Õpetajad ehk vanemad on õpilasele kui teejuhid ja kaaslased, kes julgustavad õppima, avastama uusi teadmisi ja omandama eluks vajalikke oskusi (Holt, 1964). Holt võtab asja kokku nii: lapsed tahavad mõtestada maailma, saada aru iseendast ja teistest inimolenditest. Selleks soovitab ta loobuda koolikohustusest, tuua õpe koolimajast välja – koju ja ümbritsevasse keskkonda, lasta õpilastel kaasa rääkida õppimise teemadel, õpetada seda, mis on lapsele eakohane, huvipakkuv ja temast lähtuv. Sama on rõhutanud Eesti kasvatusteadlane Tiiu Kuurme: “*Kui liigselt domineerib institutsioon ja seda käigus hoidvate jõudude meelepärane pilt, kaob vaateväljalt tegelik laps. Õppijalt võetakse võimalus saada temaks endaks, sest ta peab täitma kellegi ootusi. Ning haridus eemaldub inimlikkusest*” (Kuurme, 2003:114).

Koduõpe ongi võimalus oma lapsele hariduse andmiseks just lapse huvidest lähtuvalt. Selle keskmes on laps, kelle õpihuvi pere toetab. Samuti pere, kes on otsustanud ise oma lapsele hariduse andmise vastutust kanda.

Varem on koduõppe põhjuseid ja tähendusi uurinud Kõlli (2013) koduõppe vajalikkusest linna- ja maaõpetajate hinnagute põhjal, Kruusamägi (2011) koduõpet, kui alternatiivset haridusvõimalust Eesti ja USA Kansase osariigi näitel, ning Tammar (2010) on kirjeldanud kooli ja vanemate tõlgendusi koduõppes kui koostööst. 2008.a on sama autor uurinud koduõppe tähendusi õpilase, pere ja haridusteoreetiku aspektist.

Autorile teadaolevalt, ei ole varem uuritud koduõppe korraldust kunsti- ja tehnoloogiaainetes. Siit tuleneb ka antud töö uurimisprobleem- kuidas on lahendatud nende ainevaldkondade õpetamine koduõppes. Kunsti- ja tehnoloogiaainete puhul on tegemist õppeainetega, milles on ühendatud nii mõttetöö kui käeline tegevus. Seetõttu on autori arvates just nendel õppeainetel oluline roll lapse mitmekülgses arengus.

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on uurida tähendusi, mida omistavad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisele koduõppevanemad ja õpetajad.

Enne uurimuse alustamist püstitati järgnevad uurimusküsimused: 1) kuidas tajuvad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamist koduõppes vanemad ja õpetajad? 2) millise hinnangu annavad koostööle kunsti- ja tehnoloogiaõpetuses koduõppevanemad ja õpetajad? 3) millised on nii vanemate kui õpetajate arvates eelised ja kitsaskohad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes?

Uurimusliku osa jaoks viidi 2014.a aprillis ja mais läbi 6 poolstruktureeritud intervjuud. Uurimuse valimisse kuulus 3 lapsevanemat ja kolm õpetajat: kaks klassiõpetajat ja üks koduõppe koordinaator.

Magistritöö koosneb kolmest peatükist. Esimeses peatükis annan ülevaate koduõppe teoreetilistest lähtekohtadest. Teises osas toon välja koduõppe korraldusliku poole, ning kunsti- ja tehnoloogiaainete olulisuse õppekavas. Kolmas osa on pühendatud uurimusele ja uurimuse põhjal koostatud arutelule.

Uurimustöö on mõeldud nii koduõppeperele, kui ka koduõpet juhendavale õpetajale. Autori arvates avab see uurimustöö mitmetes olulistes aspektides kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamise eripärasid vanemate soovil koduõppes.

1. Teoreetilised lähtekohad

1.1 Põhjused ja valikud koduõppeks

Koduõpe pole midagi uut. Pigem võib inimajaloos uuemaks pidada traditsioonilist klassiruumis õppimist ja õpetamist. Põhjused, miks pere koduõppe valib on erinevad. Tervislikud, maailmavaatelised või vanema(te) tööst tulenev liikuv eluviis. Koduõpet vanema valikul on põhjendatud sellega, et kodus on lapsele antav haridus paindlik ja arvestab lapse võimekust. Koduõppe väärtusena nimetatakse seda, et ajakasutus võimaldab lapsel kasutada rohkem aega põhimaterjali omandamiseks. Arendades lapse tugevaid külgi, pannes rohkem rõhku lapse huvialadele. Eestis on kaks valdavamat koduõppe kasuks otsustamise põhjust: lapsega arvestamisest tulenevad põhjused ning kooliga seotud põhjused. Koduõppe puhul on tegemist paindliku õppega, mis arvestab lapse võimeid ja huve (Tammar 2010). Ameerikas on läbi viidud terve rida uuringuid, mille eesmärgiks oli välja selgitada koduõppel olevate laste eneseteadlikkus.

Kas võib siis koduõpet pidada millekski, mis aitab hoida õpilast ennast? Lapsel on aega teadmisi omandada ja koduõpetajal võimalus lapsele õppimiseks aega anda. Väga tugev õppimise mõjutaja on motivatsioon ehk huvi õpitava vastu. Lihtsam on õppida seda, mis pakub momendil huvi ja milles tuntakse end edukana. Mis on siis õppimise eesmärk? *“See ei saa olla ainult teadmiste ja oskuste omandamine, kuigi see on laialt levinud lähenemine. Teadmisi ja oskusi õpitakse eelkõige selleks, et ise muutuda arukamaks/.../ et paremini elus toime tulla”* (Leppik, 2006: 11). Õpiedu kogemine motiveerib lapsi uusi häid tulemusi saavutama (Kõlli, 2013). Koduõpe võimaldab luua lapsele turvalise ja just lapse vajadustest lähtuva õpikeskkonna, milles jagatakse lapsele peres olulisi eetilisi ja moraalseid väärtusi. Lisaks aitab koduõpe kaitsata last soovimatute negatiivsete ühiskondlike ja sotsiaalsete mõjude eest (Ray 2002; Romanowski 2001; Somerville 2003; viidanud MacKeon, 2007).

Kooliga seotud põhjustest, miks laps koduõppele jääb, toob sama autor välja õpilase ja õpetajavahelise vähese otsese suhtlemise, kuna klassis on vaid üke õpetaja ja palju õpilasi. Probleemi nähakse ka selles, et koolis õpetataval on vähe elulähedasi teadmisi ja sisu (Tammar, 2008).

Koduõpet tervislikel põhjustel rakendatakse õpilasele, kellel on raske funktsioonihäire, haigus või puue või kelle tervislik seisund võib selle põhjustada ning kelle õppetöö läbiviimiseks erivajadustest tulenevalt puuduvad koolis võimalused ja tingimused. Koduõpet tervislikel põhjustel rakendab kool vanema taotlusel ja nõustamiskomisjoni soovitusel (Koduõppe ja haiglaõppe kord, kehtiv).

Hanna Kruusamägi (2011) on oma magistritöös uurinud Kansase näitel Ameerika koduõppesüsteemi: millised on pere võimalused jätta laps koduõppele. Ning võrdlevalt on töösse toodud kolm peret Eestist ja Ameerikast, kes oma koduõppekogemusi kirjeldavad. Väga huvitav on see, et Ameerikas piisab vaid lapse koduõppijana registreerimisest, et ta võiks iseseisvalt koduõpet alustada. See tähendab seda, et vanem registreerib õppetegevuse kodus mitteakrediteeritud erakoolina. Lapsevanem registreerib oma tegevuse osariigi haridusametis ja sealt edasi on tal juba vabad käed. Veel on võimaluseks olla erakoolide nimekirjas.

1.2 Koduõppe vormid ja meetodid

Galen, Pitman (1991) on jaganud vanemad, kes koduõppe kasuks otsustavad kaheks: ideoloogideks ja pedagoogideks. Ideoloogide puhul valitakse koduõpe usulistel põhjustel või ollakse vastu tavakooli pedagoogikale. Konservatiivsed kristlased peavad oma laste õpetamist Jumala poolt seatud õiguseks ja vastutuseks. Läbi valikute kasvatatakse ka lapse loomust, mõistmaks mis on õige ja mis vale. Pedagoogide puhul on põhjuste valik koduõppeks laiem. Nad on küll pedagoogilise taustaga, ent nad usuvad, et laps õpib loomulikumalt ja täielikumalt olles eemal traditsioonilisest koolist (samas: 71). Oluliseks tuleb pidada seda, et koduõpetaja oleks kompetentne ja pädev. Koduõppes viib õpet läbi vanem- või koduõpetaja. See on vanema pühendumine oma lapsele.

Koduõppe puhul on vaja vanemal teha väga selged ja teadlikud otsused, mille alusel oma päevakava jaotada. Täidetakse ju nii lapsevanema kui ka õpetaja rolli. See näitab vanema suurt pühendumist oma lastele. Naised on peamised koduõppe eest kõnelejad ühiskonnas (Gaither, 2009; Stevens, 2001, viidanud Kunzman, 2010). Vanem, kes oma lapsi kodus õpetab, teeb teadliku otsuse, ning jagab seega oma aega õpetaja ja vanemarolli vahel. Sherfinski(2014) toob välja selle, et koduõppe puhul on ema nii koduhoidja rollis, olles samas hõivatud ka oma laste õpetamisega. Ajapikku, kui lapsed kasvavad ja muutuvad iseseisvamaks, tasub ka õpetamise vaev end ära.

MacKeon (2007: 25) toob koduõppe puhul välja selle, et olenemata sellest, kas koduõpe valitakse ideoloogilistel või pedagoogilistel põhjustel, moodustavad koduõppe filosoofilise perspektiivi mõned olulised küsimused: "*Mis on hariduse mõte ja eesmärk?*", "*Mille pärast*

ja kuidas õpetajad õpetavad?”, “Millised erinevused loob haridus ühiskonna ja iga indiviidi jaoks?”.

Ray (2000: 1) on Ameerika näitel toonud välja meetodid, mida vanemad koduõppes omavahel kombineerivad:

- *classical*– klassikaline koduõpe lapsele antakse kätte õppimise tööriistad milleks on: grammatika, dialektika ja retoorika. Et nende abil õppida ka teisi aineid.
- *lifestyle of learning*- õppimine ja õpetamine on orgaaniline osa perekonnast, keskkonnast, rahvusest ja usust
- *schooling at home*- Tegemist on struktureeritud õppega, milles pole õppeained omavahel integreeritud
- *structured/ mastery learning*- suur osa õppetööst tehakse ära arvutis, õppijale antakse kohest tagasisidet ja vanem on justkui modereerija või administrator.
- *Unit studies*- mitut ainet õpetatakse koos ühise teema all kokkuvõetuna. Seda võiks nimetada ka lõimitud õppimiseks.
- *Unschooling*- Lapse huvidest lähtuv õppimine. Vabaõpe toimib põhimõttel, et inimene õpib kõige paremini siis, kui ta on teemast huvitatud.

1.3 John Holt ja nägemus haridusest

Kaasaegse koduõppe loojaks võib pidada ameeriklasest haridusteoreetikut ja kirjanikku John Holti. 1960. a alustades soovis tanäha hariduse hajutamist ja suuremaid vanemlikke õigusi oma lapsele hariduse andmisel (Wilhelm & Firmin, 2009: 307, viidanud Taylor-Hough, 2010). John Holt oli üks esimesi tulihingelisi koduõppe eestkõnelejaid Ameerikas. Ta oli ajakirja “Growing without schooling“ (GWS 1977- 2001) asutaja. Seda loetakse esimeseks ajakirjaks, mis kirjutas koduõppest ning õppimisest väljaspool kooli. John Holt oli seisukohal, et kodu ja lapsevanem, enam kui kool ja õpetaja on parimad lapse harijad (Galen & Pitman, 1991). Seda 1960 ja 1970.a Ameerikas, mil koduõpe pigem eelarvamusi tekitas. Koduõpet peetud arvestatavaks võimaluseks lastele hariduse andmisel. 1960-ndatl oli koduõpe osa hipiliikumisest, mis pidas haridussüsteemi liiga konservatiivseks (Taylor-Hough, 2010).

Ajast, mil John Holt koolis õpetajana töötas, pärinevad kaks tema tuntumat ja olulisemat raamatut „How children fail“(1964) ja „How children learn“(1967). Oma

seisukohtades laste hariduses, pidas John Holt oluliseks eelkõige seda, et laps saaks õppida loomulikult moel, rahuldada uudishimu ning eksperimenteerida oma teadmiste ja oskustega. *“Mida me peame tegema ja kõik, mis meil on vaja teha, on see, et tuua võimalikult palju maailmast kooli ja ka klassiruumi (ka meie enda eludesse); aidata lapsi ju juhendada neid niiplju, kui nad seda paluvad; austada nende soovi rääkida ja neid kuulata; ja siis eemale tõmbuda. Me võime neid usaldada, et nad saavad ülejäänuga ise hakkama”* (Holt, 1995; viidanud Hough, 2010: 9).

Muusikas nägi J.Holt väga head võimalust õpetajale õpilasega samastumiseks, kuna muusika õppimine tekitab meis sarnase pingeseisundi lastega, kes on klassiruumis (Holt, 1964). Holt ei soovinud näha, et lapsed oleks sunnitud omavahel võistlema. Oma kriitikat arendades sai John Holtile selgemaks, et võistluslikkus on sotsiaalsetest kontekstides siiski esmane käitumise kujundaja (Galen, Pitman, 1991).

Miks siis kõik õpilased koolis suurepärase tulemusteni ei jõua? *“Sellepärast, et nad on hirmul, neil on igav ja nad on segaduses. Enim kardavad nad seda, et neis pettub või nendega ei ole rahul hulk ärevaid ja murelikke täiskasvanuid nende ümber. Kelle piiritud lootused ja ootused on õpilaste peade kohal nagu pilved taevas”* (Holt, 1964: 16).

Holt oli seisukohal, et lapsed on väga huvitatud õppimisest, avastamisest, kogemisest, imestamisest ja teada saamisest. Nad püüavad leida vastuseid omal moel. Kui neile jääb õpihuvi, siis saavad nad õppimises järjest paremaks.

2. Koduõppe korraldus ja õppekava Eestis

2.1 Kehtivad koduõppe tingimused ja kord Eestis

Eesti põhikooli- ja gümnaasiumiseadus defineerib koduõpet kui: *“õppetöö korraldamist väljaspool kooli ruume tulenevalt õpilase tervislikust seisundist (edaspidi koduõpe tervislikel põhjustel) või vanema taotlusel õppetöö korraldamist vanema poolt “(edaspidi koduõpe vanema taotlusel)*(PGS § 23 lõige 2 ja § 53 lõige 3).

Õppeaasta	Koduõpe vabemate soovil	Koduõpe tervislikel põhjustel	Kokku
06/07	79	1069	1148

07/08	90	988	1078
08/09	96	571*	667
09/10	77	543	620
10/11	55	310	365
11/12	88	255	343

Tabel 1: Koduõppel olevate laste arv (Andmed MTÜ Eesti Koduõppe Keskuse kodulehelt).

Eestis on koduõppe seadusega reguleeritud alates 2008. aastast. Eesti koduõppe korra järgi põhiharidust omandav õpilane, kellele vanem soovib iseseisvalt korraldada oma lapse õppetööd, vabastatakse vanema taotluse alusel kooli päevakava ja õppekorralduse kohasest õppe- ja kasvatustegevusest. Õpilasele luuakse individuaalne õppekava, millest õpetamisel lähtutakse. Kool kontrollib kord poolaasta jooksul individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemuste omandamist (PGS, § 23 lõike 2 ja § 53 lõike 3 alusel). Kui koduõppega soovitakse alustada õppeaasta alguses, siis tuleb selleks kooli direktorile avaldus. Avaldusele kantakse koduõppelejäamise põhjused, ning selle isiku andmed, kes koduõpet läbi viima hakkab (PGS, Koduõppekord, § 5, lõige 1; 2).

2014.a on Kodu- ja haiglaõppe tingimused ja kord reguleeritud Haridus- ja teadusministri määruseg. Koduõppena käsitletakse käesoleva määruse tähenduses: “*õppetöö korraldamist väljaspool kooli ruume kas: õpilase tervislikel põhjustel või vanema taotlusel*”(Haridus- ja teadusministri määrus 2014: nr.40).

2.2 Koduõppe vanema taotlusel

Koduõpet vanema taotlusel korraldab ja finantseerib vanem, kes vastutab ka õpitulemuste saavutamise eest. Kool võimaldab õpilasel kasutada tasuta õppekava läbimiseks vajalikke materjale. Individuaalne õppekava koostatakse lapsele lähtuvalt kooli õppekavast, koostöös kooli ja vanematega. Selles on kirjas ka koduõppel oleva õpilase hindamise korraldus. See lähtub riiklikus õppekavas sätestatud nõuetest. Lisaks määratakse kooli poolt kindlaks ka õpetajad, kes koduõppel olevat last kontrollivad. Koduõppel olevat last kontrollib kool vähemalt kord poolaasta jooksul (PGS, Koduõppekord).

2.3 Koduõpe tervislikel põhjustel

Koduõpet tervislikel põhjustel korraldab kool, mille nimekirja õpilane on kantud. Kool koostöös vanematega koostab individuaalse õppekava. Sealjuures arvestatakse õpilase erivajadusi ja võimeid. Lähtutakse ka nõustamiskomisjoni ja ravi-või eriarsti soovitustest. Nõustamiskomisjon võib koduõpet tervislikel põhjustel soovitada kuni kolmeks aastaks. Minimaalne koduõppe kestus on kaks õppeveerandit. Kooli poolt on tervislikel põhjustel koduõppel olevale õpilasele juhendatud õpet ette nähtud vähemalt kaheksa õppetunni ulatuses nädalas (PGS koduõppekord).

2.4 Kunsti- ja tehnoloogiaained kooliprogrammis

2.4.1 Kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamise olulisusest.

Kunst- ja tehnoloogiaõpetus on ained, mis vajavad ideede teostamiseks materiaalseid vahendeid. Olenevalt vanemate valikust võivad need ainevaldkonnad olla väga mängulised. Need võivad endas sisaldada väga erinevaid vahendeid, nii trükitud materjale kui arvutiõpet. Kuid ka erinevaid õppekäike. Ameerika kuulub umbes 70% koduõppeperedest koduõppega seotud ühendustesse (Kruusamägi, 2012). Eestis on näidisõppekavad koduõppeks koondatud MTÜ Eesti Koduõppe Keskuse kodulehele. On väga tänuväärne, et on loodud keskkond, mis koondab kokku erinevad koduõpet puudutavad materjalid, allikad ja viited.

Waldorfhariiduses on väga olulise kohal harmooniliselt arenev inimene. Kunstil on palju tahke ning ta võimaldab mitmesuguseid tõlgendusi ja arvamusi. Kunstil on waldorfkoolis eriline koht, sest siin usutakse, et *“kunst on vaimse/ülemeelelise maailma füüsiline väljendus”* (Wilkinson, 1996: 53). Eisner (2002) leiab, et laps suudab enda sisse kogunenud pingeid palju paremini vabastada, kui ta kasutab selleks loomingulist tegevust. Nii suudab ta paremini toime tulla ka uutes olukordades.

Waldorfpedagoogikas on lapse kujunemisel väga oluline osa nii kunstil, kui käsitööl. Käsitöö ja tööõpetus, aitavad arendada lapse peenmotoorikat. Nii tegeletakse erinevate kunstiliikide õppimisega. *”Ained omavahel moodustavad terviku, puutüve, millest mingil hetkel oksad välja kasvavad. Suurtest ja hõlmavatest tervikutest, nagu seda on loodus ja*

kultuur, toimuvad ainete nimelised hargnemised ja laps jõuab üksikasjade mõistmiseni” (Jürimäe, Kärner, Tiisvelt, 2014: 31).

Kunstiainetega tegelemine rikastab tundemaailma ja tasakaalustab teisi ainetunde. Kunstiga tegelemise tulemuseks on terviklik mõtlemine, mis viib loova probleemilahenduseni (PGS, lisa 6). Kunst, aga ka käsitöö- ja tööõpetus on õppeained, mis võimaldavad lõimida erinevaid õppeaineid. Esteetika pakub õpilastele võimaluse õppida ka traditsioonilisi aineid “mitte ainult loogiliste ja verbaalsete meetoditega, vaid ka läbi liikumise, musikaalsuse, ruumilisuse /.../ täita ka traditsioonilisi aineid muusikalise, teatraalsuse, liikumise või kunstilise sisuga” (Sotiropoulou-Zormpala, 2012:125).

Kunsti- ning tehnoloogiaainete mõjust isiksuse arengule on tehtud uurimus, mis on avaldatud ajakirjas “Economic Development Quarterly”. Michigani ülikoolis viidi 1990. -95.a. teadus- ja tehnoloogia eriala lõpetanute hulgas läbi küsitlus, milles uuriti kunsti- ja tehnoloogiaainete seost nii majanduse kui ka innovaatilise mõtlemisega. Tulemustest selgus, et vastanute arvates kogemus kunstis või tehnoloogiaainetes on otseselt seotud patenteeritavate leiutiste- ja uute firmade loomisega. Samuti leiti, et nende võime innovatiivselt asjadele vaadata on otseselt seotud nende teadmistega kunstis, käsitöös või tööõpetuses. (Economic Development, 2013, vol. 27).

. 2.4.2 Õpilasekeskne hindamine.

Ühe osana nii koolis kui ka koduõppes moodustab hindamine või hinnangu andmine. Selle eesmärgiks on anda tagasisidet õpilasele. Kuna hindamist seostatakse paljuski just hindelise ekvivalendiga, siis näiteks waldorfkoolides antakse õpilastele tagasisidet just kirjeldava hindamise näol. Eesti taasiseseisvumise järel on mitmed suunad, mis näitavad hindamist õppimise toetajana: *Hea Alguse (Step by Step) haridusprojekti pidev hinnangu andmine; uurimusliku õppe kujundav hindamine; õppe kujundav hindamine; waldorfkoolide kirjeldav hindamine, individuaalne tagasisidestamine, arenguestluste rakendamine* (Jürimäe et al. 2014: 10).

Hindamine on osa õppimisest ja seega moodustavad nii õpilane, lapsevanem kui ka õpetaja selles justkui terviku. On vanemaid kelle jaoks on oluline hinde sisuline pool, enam kui hinde numbriline väärtus. Neile on oluline see, et laps tunneks end koolikeskkonnas hästi,

ning mõistaks, mis on oluline tema enda arenguks (sealsamas: 2014). Kui õpilasel on usku oma suutlikkusse, on ta enam valmis pingutama, et ka raskemate ülesannetega toime tulla (Stipek 2002).

3. Uurimuslik osa

3.1 Metoodika

3.1.1 Uurimuse planeerimine.

Käesoleva magistritöö teema uurimiseks, sobis kõige paremini kvalitatiivne uurimismeetod. *“Kvalitatiivsetes uuringutes, kus tegeletakse inimeste isikliku ja sotsiaalse kogemuse uurimise, kirjeldamise ja tõlgendamisega, püütakse mõista pigem väikese arvu osalejate maailmavaadet kui kontrollida mingi eelnevalt püstitatud hüpoteesi paikapidavust suure valimi kaudu”* (Laherand 2008: 20). Kvalitatiivne uurimismeetod võimaldab kirjeldada mingit fenomeni sügavuti ja jõuda selle tähendusteni.

Töö eesmärk oli uurida tähendusi, mida omistavad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisele koduõppevanemad ja õpetajad. Eesmärgi saavutamiseks püstitas käesoleva töö autor järgnevad uurimisküsimused: 1) Milline on koostöö perede ja klassiõpetajate vahel kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel 2) Kuidas reflekteerivad lapsevanemad ja õpetajad oma kogemust koduõppes 3) Millised on vanemate ja õpetajate arvates eelised ja kitsaskohad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes.

Uurimuses on kasutatud induktiivset lähenemist. *“Induktiivse lähenemise juures alustatakse üksikjuhtumitest või kogemustest, millele luuakse üha abstraktsemaid kontseptuaalseid kategooriaid, mis selgitavad, millele need andmed osutavad”* (Laherand, 2008:115).

3.1.2 Valim.

Uurimustöö valimisse kuulus kuus intervjueeritavat: kolm lapsevanemat ja kolm õpetajat. Intervjueeritavad valiti järgmiste kriteeriumide alusel: 1) peredes, keda intervjueeriti, oli laps/

lapsed koduõppel vanemate soovil (mitte tervislikel põhjustel) 2) intervjueritud õpetajad pidid olema aktiivselt tegevad laste koduõppe koordinaatoritena, juhendades laste kunsti- ja tehnoloogiaainete koduõpet.

Intervjueritud perede lapsed olid valdavalt I ja II kooliastme õpilased. Uurimuse teise osapoole moodustavad kaks klassiõpetajat, ning üks kooli koduõppe koordinaator. Kõik õpetajad konsulteerivad koduõppe peresid ka kunsti- ja tehnoloogiaainetes. Kõige pikema kogemusega õpetaja on koduõppe peredega koostööd teinud kolm aastat ja selle aja jooksul on tal olnud 1.-6.klassini 25 õpilast. Kahe klassiõpetaja koduõppekogemus on lühem: ühe õpetaja puhul oli selleks aasta ning selle aja jooksul oli tal olnud kaks koduõppel olevat õpilast. Kõige lühema koduõppekogemusega õpetaja on konsulteerinud 4.- klassi õpilast kaks õppeveerandit.

Intervjuudes osalenud perede kontaktid saadi kooli koduõppekoordinaatorilt. Perede kontakte, kelle lapsed on koduõppel vanemate soovil, saadi kokku 12. Vastus saadi viielt emalt, kellest kolm olid nõus ka kohtuma. Et intervjuu vormis oma kogemusi koduõppest jagada.

Kontaktid õpetajatega leiti koolide kodulehekülgedelt. Seal edasi suheldi kirjavahetuse ja helistamise teel. Lepiti kokkuintervjuude toimumise aeg ja koht.

Kõigi kolme pere lapsed, kes olid intervjuu toimumise ajal vanemate soovil koduõppes, osalesid aktiivselt, või olid ka varem osalenud mitmetes huviringides. Tütarlapsed olid hõivatud kunstiringi, muusikakooli, mälumängu ning spordiringidega. Poiste puhul osaleti nii kunsti, automudelismi, robotika ja matkaringis, ning tegeleti ka erinevate spordialadega.

3.1.3 Andmete kogumine.

Andmete kogumiseks viidi aprillis ja mais 2014.a läbi 6 poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuu küsimustiku moodustasid poolavatud küsimused. Intervjuude hilisemaks transkribeerimiseks salvestati need diktofoniga. Intervjuude tegemise käigus liiguti sujuvalt ühelt teemalt teisele. Salvestatud intervjuude ajaline kestvus oli erinev: lühima vestluse kestvuseks oli 43 minutit. Pikim intervjuu kestis kokku 1 tund ja 10 minutit. Kõige keerulisemaks intervjuudest peab töö autor vestlust Skype vahendusel. Põhjuseks kohati heitlik internetiühendus ja heli viivitus reaajas.

3.1.4 Andmete analüüsimine.

Andmete analüüsimisel järgiti kvalitatiivse uurimuse sisuanalüüsi traditsioone. Kõigepealt salvestatud intervjuud transkribeeriti. See tähendab, et intervjuud kuulati korduvalt läbi, ning protokolliti, ning kirjutati sõna- sõnalt paberile. Kasutati transkriptsioonimärke, et intervjuueeritavate kõne võimalikult täpselt edasi anda, eristades rääkija kõnes rõhutatud, aeglasemalt või kiiremini lausunud kohti. Transkribeeritud materjali on kokku 66 A4 lehekülge. Intervjuude transkribeerimisele kulus aega kokku umbes 60 tundi.

Lugedes intervjuuprotokolle korduvalt läbi, võrreldi neid omavahel, et leida sarnasusi ja erinevusi vanemate ja õpetajate vastuste vahel. Transkribeeritud intervjuude analüüsimisel kasutati avatud kodeerimist. Saadud koodide põhjal moodustati kategooriad, mis tundusid uurimustöö jaoks kõige olulisemad. Erinevate intervjuude sarnaste tähendustega kategooriad koondati kokku.

Uuringu reliaablust toetab salvestatud intervjuude korduv kuulamine ning uurimuse käigu võimalikult täpne dokumenteerimine. Autor tegi kodeerimise käigus tekkinud küsimuste kohta märkmeid.

Intervjuud toimusid intervjuueeritavate valitud paikades. Enne intervjuude toimumist selgitati nii emadele kui õpetajatele, et uurimuses osalemine on vabatahtlik ja nende poolt räägitu jääb konfidentsiaalseks. Kellegi nime ega isikut töö autor ei avalikusta.

3.2 Tulemused

3.2.1 Õpetajate arvamused koduõppes: Individuaalse õppekava koostamine õpilasele.

Kõik intervjuudes osalenud õpetajad tõid välja selle, et koduõppel oleva õpilase individuaalne õppekava koostatakse lähtuvalt kehtivast kooli- ja riiklikust õppekavast. Kahel juhul tõid õpetajad välja selle, et eelkõige vanema otsustada on see, millised teemad ta oma lapse õppekavasse valib.

/.../Lapsevanem valib teemad lähtudes pere huvidest ja võimalustest, pere käsutuses olevatest vahenditest, õppekavast, lapse huvidest /.../ (KÕ 3).

/.../ Tähendab /.../ on nii, et esimese klassis on käsitöös kudumine, et kahe käe peenmootorika on nagu kõige olulisem. Ja sinna juurde siis valitakse vastavalt aastaajale ja pühadele mingeid lisateemasid /.../ (KÕ 2).

Üks klassiõpetajatest vastas et õppekava paneb paika siiski tema. Pere ülesanne on allkirjaga kinnitada, et on plaani näinud ja sellega nõus. Samuti paneb ka tema paika plaani, millal õpilane temaga kohtumas käib.

/.../Selle panen ikka mina paika. Nemad siis pidid andma allkirja, et nad on sellega nõus. Et nad on neid plaane näinud ja nad on nõus sellega /.../ Siis jälgivad seda plaani /.../ Selles mõttes et, ma olen lihtsalt võtnud selle õppekava lahti ja vaadanud, mis asjad on. Samamoodi teistel on ka tegelikult, lihtsalt tal on natuke vähem. Ma olen võtnud neid samu asju, mis teised teevad. Aga lihtsalt neid vähendanud. Nõnda öelda vähemaks /.../ (KÕ1).

Õppekava koostamisel ja teemade valikul võib loomulikult tekkida olukord, et plaanidesse valitud teema hetkel lapsele huvi ei paku või tuleb see huvi hiljem. Plaani on võimalik muuta, seda loomulikult juhul, kui pere ja õpetaja on selles eelnevalt kokku leppinud.

/.../ Või siis tõesti ütled, et kui sa plaanid kätte saad, vaat need asjad tahaksime ära muuta, tahaksime midagi muud teha /.../ Siis ma ütlesin, et jah võib küll, et andke siis teada /.../ (KÕ 1).

/.../ Kuigi tegelikult ka teises klassis keegi ei keela teha midagi natuke kudumisega /.../ (KÕ 2).

Sama õpetaja tõi välja, et individuaalse õppekava koostamisel, ei ole tal võimalik nii palju teemasid õppekavasse kirjutada. Seega on väga oluline teemade mitmekesisus.

/.../ Et erinevaid tehnikaid saaks kasutada just selle mõttega et ta saab seal maalida, saab vesivärvi teha, guššidega, lihtsalt hariliku tööd. Või midagi seal kleepida, mingit muud asja. Et oleksid nagu erinevad asjad. Natuke saaks siit ja natuke saaks sealt /.../ Et saaks natuke ka sellist kunstilist poolt arendada /.../ (KÕ1).

Kui lapsevanem või koduõppe läbiviia on ise aktiivne ja piisavalt uudishimulik, siis on ka õpetajal hõlpsam nii õppekava koostada kui ka teemasid õpekavasse valida.

/.../ Ja ja peab nõu, et mida mina täpselt teen klassis ja ta on ise läbinud kursused. Ja tegelikult ta teab, et mis miskis vanuses peab olema. Lastel selleks teemaks ja tal on

programmide ja asjad ka ees kõik. Aga ta küsib ka väga konkreetset ja täpselt, et milliseid lugusid ma võtan, mida ma täpselt teen/.../ (KÕ 2).

Teemade valikul kunsti- ja tehnoloogiaainete paigutamisel õppekavasse on kindlasti tähtis valitud teemade eakohasus. Siin ongi oluline roll õpetajal, kes aitab vastava valiku teha. Kuid kui lapsevanem või eestkostja on piisavalt aktiivne, siis muudab see õppekava koostamise ja teemade valimise õppekavasse lihtsamaks. Üks klassiõpetaja tõi välja ka selle, et kuigi kooli õppekavasse on sisse kirjutatud projektitöö, ei saa ta koduõppel oleva lapse õppekavasse projektitööd sisse kirjutada, sest see eeldaks lapse koolitundides osalemist.

/.../ Siis ongi see, et lihtsalt olude sunnil ei ole võimalik. Kuna ta nii vähe käib, siis ma ei saa lihtsalt teda sinna lülitada. Sest see eeldaks juba seda, et ta peaks seda koolis tegema siis /.../ Sellest ta jääb nagunii välja, sest ma ei saa teda eraldi, hakata talle eraldi õpetama, vot et seda me teeme nii. Et mul ei ole seda aega lihtsalt /.../ (KÕ1).

3.2.2 Koostöö vanematega .

Uurimuse käigus tehtud intervjuudest selgub, et koostöö osapoolte vahel võib kujuneda vägagi erinevaks. Nii pere, kui ka õpetaja jaoks, kes juhendab koduõppes kunsti- ja/ või tehnoloogiaaineid. Koostöö kõige olulisemaks aspektiks on usaldus pere ja õpetaja vahel. Lisaks muudab koostöö lihtsamaks vanema huvi kunsti- ja tehnoloogiaainete vastu.

/.../ Eriti kui oleks selline mitteteadlik lapsevanem, siis oleks see hoopis keerulisem. Ja peaks olema palju suurem koostöö. Et siis peaks vähemalt iga nädal vanemaga kokku saama ja vihikud üle vaatama ja tegelema /.../ Ema on just sättinud, et maalimise päeva peale satuks. Et oleks tore. Siis ta ise maalib ka alati kaasa. Et kodus tegelikult maalivad /.../ (KÕ2).

/.../ Ja küsib muidugi ka, et mis materjal sa juurde võtad. Et ta on ise väga aktiivne, et teda nagu niipalju juhendama ie peagi, kuivõrd ta esitab ise küsimusi. Jah et ta on hästi aktiivne lapsevanem. Mul on lihtne /.../ /naeratusega/ (KÕ 2).

Koostöö oluliseks osaks võib pidada ka kohtumisi pere ja aineõpetaja vahel. Õpetajatega tehtud intervjuudest selgus see, et kohtumiste sagedus kunsti- ja tehnoloogiaainetes on väga erinev. Kehtiv koduõppe kord näeb ette, et kool kontrollib vähemalt üks kord poolaastas

individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemuste omandamist (Koduõppe ja haiglaõppe... § 7/12). Kahe intervjuueeritud õpetaja puhul oli lapse ja vanemaga kohtumine õpetajaga sagedasem. Ulatudes kahest korrast kuus, regulaarsete iganädalaste kohtumisteni. Ühe õpetaja kogemusestselgub, et õpilasega kohtumine toimub samaaegselt teiste tundidega.

/.../ Kui ta kaks korda nädalas käib eks ole, siis mul on ju samal ajal tunnid, tema teeb siis oma asja eraldi ruumis eks ole ja siis ma käin ja vaatan kuidas tal läheb /.../ (KÕ 1)

Õpetaja- ja perevahelises koostöös, võib ette tulla ka hetki, mil esineb üksteise mittemõistmist. See võib juhtuda näiteks ülesannete püstitamisel ja teemade valikul. Nii kirjeldab üks klassiõpetaja oma kogemust tööõpetuses:

/.../ Ja siis vanemad seal kodus said niimoodi aru et laps peab mingisuguse elektririista võtma ja peab hakkama vineerist välja lõikama ja kokku panema. Et mis asi see siis niisugune on? Vaat siis ongi nii et ta tuli kooli ja me rääkisime ära, et vaat ei ole niimoodi. Et see on lihtne niisugune naelapeksmise töö lihtsalt /.../ (KÕ1).

Koostöö: materjalid kunstis-ja tehnoloogiaõpetuses. Tehnoloogainetest rääkides ei saa kindlasti mööda minna ka sellest temaatikast, sest just need õppeained vajavad ainelist ressursi. Intervjuudes oli ka sellest aspektist juttu. Seetõttu otsustasin selle alalõigu ka töösse tuua.

Intervjuudest selgus, et vajadusel on võimalik saada materjale ka koolist õpetaja käest, sest ei saa eeldada seda, et perel alati kunsti, käsitöö või tööõpetuse ülesannete sooritamiseks vajalik materjal olemas on. Õpetaja konsulteerib perega ja vajadusel on valmis ka materjalid muretsema, et neid siis vajadusel koduõppel oleva lapsega jagada.

/.../ Ja ja nad küsivad nõu, küsivadki ja selles suhtes on nad tublid /.../ Muidugi alati on veel see, et unustatakse maha, seda koduõppel ju kunagi ei juhtu. /.../ (KÕ 2)

/.../ Koolist annan kaasa ka mõnikord ka jah. Sõltub, mis töö nagu on. Ma ei oska praegu kohe nii moodi tuua välja mis on. Aga ütleme jah, et saab küsida alati, et kui ongi need tööd, kas sul riidet on näiteks kodus, millest teha või kas sul seda puidutükki on, et midagi teha asju. Sa pead alati arvestama, et need kes koolis käivad need on ka /.../ (KÕ 1).

Üks klassiõpetajatest rõhutas mitmel korral intervjuu jooksul, kuivõrd olulised on õiged töövahendid ja ka naturaalsed materjalid.

/.../ Aga jah koduõppel need lapsevanemad on olnud küll nõus minuga koostööd tegema ja on ostnud naturaalsed materjalid /.../ Ja koduõppel ka nõuame, et tuleb näitab töid, siis olgu tehtud heade vahenditega. Ainus mida me ei ole nõudnud, on et pintslid koju tuleb osta just täpselt sellised nagu koolis on /.../ (KLÕ 2).

3.2.3 Eelised kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes.

Kõik kolm intervjuueeritud õpetajat töid kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes tugevusena välja selle, et lapsel on aega teemasse süveneda ja seetõttu sellele ka rohkem aega pühendada. Lapsel on võimalus oma tegevusest rõõmu tundaja ja vanema saab lapses tekkinud huvi suunata ja toetada.

/.../ Koduõppel on võimalik maksimaalselt ära kasutada lapse enda huvi just sel hetkel, kui see tekib ja teha asju sellises mahus ja viisil nagu lapsele jõukohane on /.../ (KÕ 3).

/.../ Ja just nimelt iseseisvalt¹, et see laps saab ise otsida. Selline vabalt maalimine, et nende maalide pealt on väga hea vaadata, kuidas inimene areneb /.../ (KÕ 2).

/.../ Parem kui ta joonistab ja teeb neid asju kodus (.) tal on lihtsalt rohkem aega neid asju teha. Kui ta teeb, siis ta teeb väga hästi /.../ (KÕ 1).

Eelisenä kunsti- ja oskusainete õpetamisel koduõppes töi klassiõpetaja välja just isikliku suhte lapsega. Õpetamine üks ühele, vastates lapse küsimustele nii, kuidas need temas tekivad. Kui koolis järgnevad ainetunnid üksteisele, siis koduõppes on võimalik ühel teemal või tehnikal pikemalt peatuda.

/.../ Et vähene laste arv niimoodi õpetamisel. Et muidugi vestlused ja laps saab esitada oma küsimusi ja ei pea olema seda tunni korda. Et see on nagu võib-olla positiivne. Et sa saad hästi nagu inimeselt inimesele õpetada. Nagu vanas-Kreekas eks ole. Et on see suur õpetaja ees ja tehakse jalutuskäike ja õpilased lihtsalt küsivad. Ja kõik mis sulle vastu tulevad /.../ Nii nagu midagi sulle vastu tuleb, nagu küsimus lapses tekib, sa sellele vastad /.../ (KÕ 2).

3.2.4 Kitsaskohad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes.

Õpetajad tõid oma intervjuudes välja selle, kuivõrd oluline on kunsti- ja oskusainete puhul eakaaslaste tagasiside ja kommentaarid tehtud tööle. Suures peres on olemas küll grupi sotsiaalne aspekt, samas eakaaslaste mõju on siiski väiksem. Lapse arengu seisukohalt on väga oluline õppimine eakaaslastelt: näiteks nende töid vaadates. Üksteise töid vaadatakse, saadakse sealt ideid ja siis luukase sellest midagi enda oma.

/.../ Ja ütleme kunsti, tööõpetuse puhul on ka ju see asi, et kui me ühiselt teeme, siis saame me üksteise pilte vaadata, me saame neid hinnata, me saame üksteist kiita, me saame nagu seda tagasisidet. Aga kui sa nagu seda üksi kodus teed ja lihtsalt õpetajale selle pildi tood, siis nagu jääb see pool ju täielikult ära, see sotsiaalne pool /.../ (KÕ1).

/.../ Näiteks savitöö. Me tegime tegelikult tähelepanu ja tahtekasvatuse jaoks. Et seda näiteks kodus ei saa üldse teha, et see on tõesti nagu klassitöö, et sa pead tahtega asja juures olema. Sa ei tohi ühtegi sõna rääkida /.../ Lihtsalt aimult tunnetad ja pärast vaatad /.../ Et ta võib küll voolida, aga seal on hoopis teised eesmärgid. Hoopis teine tuleb /.../ (KÕ 2).

Lisaks toodi välja see, kuivõrd oluline on lapsevanema huvi. Või kui vanem tunnetab, et ta ei oma piisavalt oskusi, et oma last kunstis ja tehnoloogiaainete õpetamisel juhendada. Muidugi on kergem sel juhul, kui laps näiteks vastavas huviringis käib.

/.../ Lapsevanema enda huvi puudumine nende ainete vastu. Sellisel juhul tuleb lihtsalt leida keegi teine õpetama. Kui vanem ise teeb huviga ja ootab ära ka lapse huvi tekkimise, siis probleeme ei ole /.../ (KÕ 3).

/.../ Aga vaat maalimises on niimoodi, et kui ei ole spetsiaalsetel kursustel käinu, siis sa ei tea neid tehnilisi võtteid. Või et mida nagu oluliseks pidada /.../ Samas jällegi, see tehniline pool, mingi hetk tekivad just need käärid, et laps näeb, et mul ei tule välja. Ja mida ma tegema peaksin? Ja kui seda ei oska juhendada, siis võib mingi hetk see asi nagu toppama jääda. Et see on nagu kodus just see oht /.../ (KÕ 2).

/.../ Ja vanematel siis muidugi on raskem, kui sa seal näed, et mingi natüürmort on vaja teha üks ole. Kui sa ei tea, mis see on, siis ei saagi /.../ (KÕ 1).

Lisaks tõi kõige pikema koduõppestaažiga õpetaja välja selle, et just kunsti- ja tehnoloogaiainete puhul tekib mõnikord tunne, et vanemad ei pea neid aineid justkui oluliseks. Siinkohal on õpetaja ülesanne vaadata, et kõik oleks tasakaalus. Ning laps siiski saaks tegeleda ka kunsti ja teiste tehnoloogiaainetega.

/.../ Küll olen tähele pannud, et alati ei ole kõigis peredes need ained minu arvates piisavalt tähtsustatud. Puudub vanema huvi või pole tal (enda arvates) piisavalt oskusi. Siis oleme ühiselt mõelnud, kuidas laps siiski nende ainetega kokku puutuks ja kogemust saaks. Nt. on ju olemas kunsti- ja käsitööringid jne. Olen rääkinud ka peenmotoorika mõjust lapse ajule ja kunstitegevuse väärtusest. Enamasti on aga koduõppe valinud pered väga teadlikud, minu ülesandeks jääb vaid vaadata, et kõik oleks tasakaalus /.../ (KÕ 3).

3.2.5 Hinnangu andmine.

Intervjuudes osalenud õpetajad annavad koduõppe lapsele kirjeldava hinnangu. Põhikooli ja gümnaasiumiseadus (PGS) sätestab, et põhikooli I ja II kooliastmel võib õpilase hindamisel kasutada kirjeldavat sõnalist hinnangut, millel puudub numbriline ekvivalent (§ 29/ lg 3). Kõige keerulisemaks pidasid õpetajad seda, et kohtumisel lapsega näevad nad küll lapse tehtud tööd, seega on olemas lõpptulemus. Kuid keeruliseks teeb lapsele hinnangu andmise kunstis- ja oskusainetes just see, et õpetaja ei näe last tööprotsessis. Kui õpetaja kohtub lapsega sagedamini kui kord poolaasta jooksul, on tal keeruline lapse töödele sisulist hinnangut anda.

/.../ Et nagu see on see asi, et protsessi ei saa hinnata, see on tegelikult oluline asi. See lõpptulemus ei ole nii oluline. See on algklassid see ei ole nagu lõpptulemus. See on see, et saad harjutada mingeid asju. Erinevaid tehnikaid /.../ (KÕ1).

/.../ Aga ma ei saagi anda korralikku hinnangut, kui ma ei näe teda töös ja tegevuses. Ma näen ainult lõpptulemit. Ja ma ei tea, mil moel ta on tulnud. Ma ei tea, mil moel see tulem on tulnud. Käsitöös ma isegi ei tea, kui palju sellest tööst ema ära tegi, kui palju ta ise tegi. Et kas see lõpptulemus on seitsme või kaheksa harutamise tulemus või tuli see nagu kohe /.../ (KÕ 2).

Ühes intervjuus rääkis õpetaja lapse isiksuseomadused. Kuidas see võib mõjutada õpetajaga kohtumist ja hinnangu andmist. Kui sageli üldse õpetajaga kohtutakse ja milline usaldus selles suhtes valitseb? Milline kontakt on loodud? Kuivõrd saab õpetaja juhul, kui

lapsega kohtutakse harva üldse anda lapse tegemistele sisulise hinnangu. See on keeruline teema ja sellest rääkis ka üks klassiõpetajatest:

/.../ Aga see kuivõrd pinges keegi on või kuidas ta seal õpetaja juuresolekul on, kuidas ta üldse vastuseid annab see sõltub ka temperamendist ja inimese isiksuse omadustest /.../ Aga kui ta tuleb mulle korra siia kuus, kaks korda. Ma ei tea, mis situatsioonis ta parajasti on. Ja kui ta veel sõidab teisest linnast, ta on juba sõidus olnud poolteist tundi ja see tulek on pikk olnud ja. Kõik need faktorid mõjutavad. See laps ei ole minu juures, et ma tegelikult ei saa teda väga täpselt hinnata /.../ (KÕ 2).

3.3 Lapsevanemate arvamused koduõppest

3.3.1 Individuaalse õppekava koostamine.

Õppekava koostmisel on suur ja kõige olulisem osa siiski lapsevaname. Ka intervjuus osalenud emad kinnitasid, et õppekava koostavad nemad. Võttes eeskujuks nii riikliku kui ka kooli õppekava. Kooli õppekavas on kirjas nii tehnikad ja teemad, millega tegeletakse. Vanem teeb aga valiku siiski ise, mida ja mis ajal ta oma lapsele õpetab.

/.../ Õppekava selles mõttes, ma olen teinud alati, me oleme alati proovinud nagu õppida õppekava järgi, kooli õppekava järgi. Kooli õppekava on tehtud riikliku õppekava järgi, aga siis vastavalt igale koolile, nii nagu ta, noh mis võimalused neil on/.../ (Pere 1).

/.../ Ma võtsin ette milliseid õppekavasid mõni tavakool on kirjutanud, sest waldorfkoolil on ka õppekavad olemas, võtan selle ette ja sealt siis vaatan. Tavaliselt on seal siis et, mis materjalidega nad tutvuvad, mis tehnikaid nad nagu nii-öelda tutvuvad/.../ (Pere 2).

Huvitava aspektina toob üks emadest välja selle, et individuaalse õppekava koostmisel ei saa kõiki kooli õppekavas ettenähtud teemasid alati sisse kirjutada. Seda tulenevalt sellest, kas selle tehnika jaoks on kodus juhendaja olemas või mitte. Siis on vaja õppekava teemasid kohendada vastavalt pere võimalustele või valida midagi selle asemele.

/.../ Ja ja noh ma olen pidanud jätma sealt siis välja sealt needsamad puutöö ja vasetöö mis iganes asjad. Ma olen proovinud panna siis mingisuguse. Kasvõi nüüd sel aastal, et (tütrel) on siis tordikaunistamise teema, et seda ju otseselt kooli õppekavas ei ole, aga ma siis nagu

kohandan seda, meie enda pereolude järgi. Ja siiani on see nagu koolile sobinud. Et peaasi, et ta midagi teeb (near) /.../ (Pere 1).

Üks emadest toob välja selle, et kui alguses koduõppega alustati, siis oli kõik palju kindlamalt paigas mis tähendab, et kodus mängiti justkui kooli väga kindla plaani järgi. Nüüd aja möödudes on see siiski paindlikumaks muutunud. Lisandub kogemus ja samuti laste suuremaks kasvades tekib lastes teadmine, et nad õpivad endale.

/.../ Tegelikult päris alguses, me mängisime kodus kooli, me pidime tegema kõik nii nagu vaja. Ja siis tasapisi on aastatega see kujunenud välja nii et ma, mina olen ka pidanud õppima seda, et laskma vabaks, ka palju lihtsam on ka kodus õpetada siis kui sul on plaan ees, ja siis sa lihtsalt(.) teed need asjad ära /.../ (Pere 1).

3.3.2 Kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisest koduõppes.

Kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel kodus nimetasid kõik kolm lapsevanemat ühise eelis eelkõige seda, et lapsel on aega ühele teemale keskenduda. Lapsel on võimalik tegeleda vastava tehnikaga just siis, kui ta on selleks häälestunud. Kuna kodus on rohkem aega eelnimetatud ainetega tegeleda, siis on ka vanemal võimalik oma last tema tegevuses rohkem toetada. Vanem saab luua oma lapsele tugeva sisemaailma ja toetada lapse huvi kunstis ning tehnoloogiaainetes. Ja veelgi laiemalt mõeldes, on võimalik igapäevaelust teha lapse jaoks nii kunsti kui muu oskusaine tund. See on lõimitud õpe orgaanilise pereelu osana

/.../ Ja see ongi see väärtus, et see tunne tuleb koduõppel, et ma olen midagi väärt, absoluutselt ilma kahtlusteta. Ja siis kõik mis tehakse, läheb käiku. Ja ei ole selline noh mingisugune asi, mida ma ei tahaks. Sest ta ise otsustab mis see on ja siis läbi selle tulebki see /.../ (Pere 3).

/.../ Siis koduõppel on põhiline see et vaadatakse kogu aeg, et mis ema teeb. No vot, et see on nagu siuke põhiteema. Et nemad alati haakuvad, siis kui keegi teine mingisugust projekti teeb /.../ nad teevad sellest minu materjalist oma asja /.../ (Pere 3).

Koduõppes on võimalik tegeleda ka suuremate projektidega, mis uurimustöös keskmes olevate ainete õpetamise kindlati elulisemad ja praktilisemaks. Ning seega haaravamaks ja huvipakkumaks ka lastele.

/.../ Et nendel on kodus olnud see, võib-olla on see nagu ühest küljest nagu eelis, kuna nad on nagu praktilised ja eluks vajalikud sellised oskused eksju, see sama kasvuhoone ehitamine eksju, et (neelatus) ühest küljest nagu kurb, aga kurbmagus samal ajal /.../ (Pere 1).

/.../ Sellel õppeaastal, aga eelmisel poolaastal (kõhatus), tegid esiku põrandat (neelatus) ja siis ta kutsus ta appi. Ja nüüd ta iga kord ütlebki (naer), et see on minu tehtud põrand (naer). Et noh sellist nagu praktilist ja kus ta nagu näeb, et tema. Ta on öelnud ka, et miks ma pean seda tegema, kui see läheb nangunii prügikasti umbes, et talle ei meeldi teha tegemise pärast, vaid et ta tahab teha, et kui ta teeb siis on see midagi mis jääb/.../ (Pere 1).

Kui peres on mitu last, siis üksteise tegevuse jälgimine annab lisaindu. Põnev on jälgida mida teine teeb.

/.../ Et ei ole üks klass, et teete mõlemad, vorbite sama asja. Nii põnev on vaadata, mis teine teeb, nad hakkavad teise eest mõtlema, kuidas teisel on parem, mitte nii, et teeks oma asja valmis/.../ (Pere 2).

Mitme lapse juhendamisel kodus aga, on vaja leida viis, kuidas tekitada huvi kunsti-ja tehnoloogiaainete vastu siis, kui lapsel ehk alguses väga suurt huvi eiole. Vahel on vaja hoida distansi, jätta lapselemõtlemisaega, et lapsel endal temaatika vastu huvi tekiks. Ema toob näite selle kohta,, kuidas ta loob kontakti oma poja, kes käelist tegevust üldse ei armasta ja kunsti vahel.

/.../ Pigem ma olen läinud seda teed, et ma olen püüdnud talle õpetada või suunata teda nagu kuulsate kunstnike juurde ja nagu niipidi. Ja see on see tema viis, kuidas ta saab asjadest paremini aru /.../ (Pere 1).

Kõik kolm peret tõid oma intervjuudes välja ka multimeedia aspekti koduõppes. Seda just ideede leidmise kohana, kus ideid on niipalju, et ei oska valida. Üks lapsevanem tõi välja selle, et käsitöös kasutatavad ideed otsitakse peaaesjalikult välja internetikeskkonnast. Samuti kasutati internet õpikeskkondasid ka muude ainete õppimisel.

Üks emadest kirjeldab oma last pidevas loominguulises tegevuses. Koduõppes on tal võimalik oma last tema avastustes ja otsingutes pidevalt toetada. Näiteks leiab laps õues käies väljast materjale, mida ta kasutab kodus kunsti tegemisel ja meisterdamiseks. Lapsest endast saavad alguse impulsid, seega ei olegi vaja vanema pidevat sekkumist lapse tegevusse. Vaid impulss tuleb lapselt, millest sündinud töö, siis võimalusel ka koduõppe arvele pannakse.

./../Ja see tuleb lapse seest onju. See ei ole niimoodi, et nüüd hakkame tegema seda ja nüüd võtame selle. Et/.../ laps saab ise valida, mis vahendeid ta kasutab, mis teemat ta kasutab mis noh, ütleme, mis suuruses ta selle asja teeb. Siis on niimoodi, et lihtsalt vaata ja imesta /.../(Pere 3).

Vajadusel näitab ema lapsele töövõtteid. Näiteks heegeldamise puhul, aga see, mida laps samast võttest edasi arendab, on juba lapse enda valik. Ta on selle võtta läbi teinud ja ta soovib kohe luau midagi praktilist. Võib-olla mitte endale, aga näiteks mõnele oma mänguasjale. Oluline on ka see, et materjalid kunsti tegemiseks ja ka meisterdamiseks oleksid lapsele pidevalt kättesaadavas kohas. Siis võib tekkida lapsel huvi asjaga tegelemiseks. Kui mitte kohe, siis mingil hetkel kindlasti.

./.../ Iga kord on niimoodi, et kui sa midagi tood, uued vildikad, uued guassid, uued pintsliid või mingisuguse uue nänni onju. Siis tuleb sellest mingisugune puhang, et see on absoluutselt seotud selle materiaalse noh baasiga onju. Aga see, mis sellest siis pärast tekitatakse, see on siis tõesti müstika /.../ (Pere 3) .

3.3.3 Kitsaskohad kunsti-ja tehnoloogaiainete õpetamine koduõppes.

Kitsaskohtadena töid vanemad välja erinevaid aspekte. Üks emadest rääkis, et kuna koduõpet tegev vanem on tavaliselt üsna hõivatud, siis ei ole tal võimalik alati näiteks spetsiaalset kunstitundi või käsitöötundi tegema hakata, ning tegemine toimub igapäevaste tegevuste käigus.

./.../ Siis see on niimoodi, et ega emal ei ole aega tegelikult /.../ Sellepärast, et elu tahab kogu aeg elamist /.../ Me teeme ise tainast /.../ et, tema siis lõpuks teeb sellest tainast siukse asjanduse. Ja paneb ahju ja küpsetab ära. Ja see on veel lähedam kui mida sa oleks üldse välja mõelnud nagu voolimise tunnis /.../ (Pere 3).

Nii nagu Sherfinski (2014) oma artiklis välja toob on vaja jagada end nii kodutoimetuste kui õpetajarolli vahel. Sama selgus ka ühest intervjuust. Vanemal õpetajana on vaja end erinevatele tegevustele ümber lülitada. Olles nii ema kui ka juhendaja rollis.

/.../ Ma arvan, et kitsaskohad on ikkagi need, et teha selgeks, vaat nüüd ma ei ole emme siin. Ja nüüd on vaja midagi teha (.) Et seda liikuma panna, last (.) et nüüd oleks vaja midagi teha /.../ (Pere 2).

Üks lapsevanem tõi kitsaskohana välja selle, et alati ei pruugi olla vajalikke tehnilisi oskusi, sest nii kunst- kui ka käsitöö või tööõpetus koosnevad kindlatest tehnikatest ja materjalikasutusest, milles laps oma esimesed katsetused teeb ja hiljem soovi korral edasi tegeleb. Lahendusena pakub lapsevanem aga võimaluse, et juhendamist saab läbi viia ka keegi teine. Lisaks saab laps osaleda ka huviringides, milles erinevatele tehnikatele süvendatult tähelepanu pööratakse

/.../ Ma ei ole ju mingisuguse sellise, mul pole ju sellist haridustki, et õpetada neid asju. Nii palju kui ma olen juurde õppinud ise. Aga just need vihikud igasugused illustreerimised, nagu sellised kasvõi nende põhivärvidega maalimised, et need pole üldse nagu nii lihtsad asjad (naer) /.../ (Pere 1).

Sama pereema toob välja ka selle, et üsna keeruliseks võib osutuda õpekavasse tööõpetusega soetud teemade valimine ja nende õpetamine koduõppes, sest ei pruugi leida juhendajat. Näitena toob ta waldorfkooli õppekavas oleva vase ja puutöö.

/.../ Rohkem oleme palju pead murdnud kuidas ja mismoodi puutöö ja sellise tööõpetuse asjadega. (.) et poistele just eriti, et see on, seda ei ole nii lihtne leida kedagi, kes oskab ja teab ja teeb./.../ Ja ja noh ma olen pidanud jätma sealt siis välja sealt need samad puutöö ja vasetöö mis iganes asjad/.../ (Pere 1).

3.3.4 Hinnangu andmine lapsele

Kõik intervjuudes osalenud vanemad pidasid väga oluliseks igapäevase tagasisideme andmist lapsele. Seda seetõttu, et siis õpib ka laps enda tehtud reflekteerima ja oluliseks pidama. Laps oskab väärtustada seda, et vanem tema jõupingutusi hindab. Kuna intervjuueeritud kolme vanema lapsed on kõik koduõppel waldorfkoolis, siis sellest tulenevat, ei anta lapse tehtud töödele numbrilist ekvivalenti. Laps saab tagasisideme kirjeldaval kujul. Vanem paneb kirja kooliaasta jooksul tehtud tööd, ning annab kirjeldava hinnagu lapse tegevusele töö juures. Igapäevase tehtud töö reflekteerimise juures on oluline ka sõnadeta tagasiside. Sõnadeta tagasiside tähendab seda, et lapse tehtud töid eksponeeritakse kodus

seinal. Nii näeb laps, et vanem hindab tema poolt tehtut. Kaks intervjuueeritud vanemat kirjeldasid oma kogemuse põhjal, et kunsti hindamine üheltpoolt on tegelikult keeruline ja vaieldav. Seda just selle tõttu, et see on kunstiteemaatikaga seonduv on subjektiivne. Nagu koolis on lapse hindamine teatud mõttes õpetaja subjektiivne otsus. Teisalt, aga kui oled näinud last seda tööd tegemas ja kui töö ka hiljem vaadata on, siis on hinnagu kirjutamine lapsele lihtsam.

/.../ Ma võin öelda, et talle meeldib see asi, teeb rõõmuga, kui teeb rõõmuga. Ja kui vastutahtmisi ikka väga /.../ eks ma siis peaks märkima, et ta väga ei taha hästi seda teha /.../ loomulikult panen kirja ka seda, et kui midagi puudu jääb /.../ Siis ma kirjutasin lihtsalt mida ta nagu, et millega ta on nagu tegelenud, mitte ma ei andnud nagu hinnangut, et ta teeb seda. Aga vaata kunsti kohta (.)see ongi vaieldav ju tegelikult /.../ Ma võin öelda, et talle meeldib see asi teeb rõõmuga, kui teeb rõõmuga. Ja kui vastutahtmisi ikka väga nuiaga peaks peksma, eks ma siis peaks märkima, et ta väga ei taha hästi seda teha /.../ loomulikult panen kirja ka seda, et kui midagi puudu jääb /.../ (Pere 2).

Kaks vanemat nimetasid väga olulisena lapsele positiivse tagasisideme andmist. Samas mainides seda, et sellega on vaja end harjutada. Sest justkui kultuurile on omane, et kui on hästi, siis on see normaalne ja seda pole vaja tunnustada. Negatiivne tegu kutsub aga esile reaktsiooni ja tähelepanu. Üks vanematest nimetas, et lapse tehtud töö ei lähe kunagi negatiivse hinnagu alla. Sest see on lapses sündinud impulss, tema tegemine, mis vajab positiivset tunnustamist. Laps annab andast igal hetkel 100 % ja areng sünnib läbi praktika.

/.../Siis ma ütlen, näed sul on siuke valik, võid teha seda seda või seda ja siis ükskõik kuidas nad siis selle seal kokku niideldavad või siis teevad, ma mitte kunagi ei ütle, et see on valesti või see on kole või see on pahasti või noh, et nii ei tehta /.../ (Pere 3).

Sama vanem lisas ka seda, et kui laps midagi näiteks joonistab, siis küsib ta ka lapse käest alati, et kas see töö lisada koduõppe portfooliosse või mitte. Just sel moel õpib laps eristama seda, mis on mõeldud teistele näitamiseks ja seda, mis on vaid lapse enda nõ. isikliku elu jaoks.

/.../Ja siis, näiteks kui ta joonistas midagi, siis ma küsisin, kas paneme selle koduõppele või ei pane. Sellepärast, et me peame tegema portfoolio, et kas on koduõppepilt või ei ole. Et kas see on sinu isiklik elu või ei ole. Seepärast /.../ et õppimise protsess on elukestev /.../ (Pere 3).

Pereema, kes kohtub õpetajaga kaks korda õppeaasta jooksul, nimetas lapsele hinnagu kirjutamist õppeaasta kõige raskemaks osaks. Ühelt poolt on koduõppevanem lapsele kõige lähedasem isik, kes last juhendab ja tema arenemist jälgib ja toetab. Teisalt teeb olukorra raskeks aga see, et sa pead siiski suutma luua distansi ja jääma hinnagu kirjutamisel objektiivseks. Vanemal on hästi meeles see, milline töö tegemine lapsele kerge oli ja mis oli pigem vastumeelne. Vanem tunnistas, et hiljem lapse töid vaadates, oli ta ehk oma hinnagu kirjutamisel liiga kriitiline. Et lapsed olid tegelikult tublid.

/.../et ma kirjutan, et olen ise pidanud kirjutama tunnistuse, et see on tegelikult minu jaoks terve õppeaasta jooksul kõige raskemad päevad Sest et see hinnagu andmine, ei ole üldse nii kerge, eriti kui need on Su enda lapsed /.../ Et kui ma /.../ vaatan tagantjärele, siis ma vaatan, et WOW KUI TUBLID NAD OLID /.../ (Pere 1).

3.3.5 Koostöö kooliga

Uurimistöö jaoks intervjuueeritud vanemad pidasid praegust koostööd kooli ja õpetajatega pigem positiivseks. Öeldes, et neile antakse üsna vabad käed otsustamiseks, mida ja mis ajal vanem oma lapsele kunstis- ja teistes oskusainetes õpetab.

/.../ Minul on väga hea meel olnud nende vabade käte üle, et ei ole olnud mingisuguseid piiranguid, et seda ja sel ajal. Meil on olnud hästi hea see, et iga laps saab tegeleda siis, kui ta ise on valmis ja mis teda rohkem huvitab, et. Vahel on küll osade asjadega vaja utsitada, et ära nii kergelt alla anna /.../ (Pere 1).

Loomulikult on koduõppe üheks kõige olulisemaks eelduseks pere ja õpetaja vaheline usaldus kõikides õppeainetes, sealhulgas ka kunstis- ja teistes tehnoloogiaainetes.

/.../ Täheleb (õpetaja) ütleski et no aga, ma usaldan, et lapsevanem tahab oma lapsele parimat./.../ Ja ta siis pingutab selle nimel. Kui ma hakkas nüüd lisatööd tegema, et nüüd närvi sinna sisse süstima, et olgu ma ei tea mis asjad, kontrollitavad asjad olemas, /.../ siis noh /.../ sellega läheb see vaba mõnus asi läheb minema /.../ (Pere 2).

/.../6. klassis on näiteks waldorfkoolis kunstis on just see söeteema, et söega joonistamine, et siss siss(huvitav et nüüd need sõnad tagasi). Seda nagu püüame tehagi kodus (köhatuse) ja kui ma tõesti näen, et see ei toimi, et ei ole huvi, ei lähe. Noh, et näiteks nüüd ongi, et tegelikult on kuuenda klassi teema NÜÜD 8. Klassis väga tahtis seda teha, siis ma lihtsalt hiljem

kirjutan tagantjärele selle sisse, et tegelikult ta tegi hoopis neid asju. (.) Ja siiani koolil ei ole olnud nagu olnud probleemi, et valel ajal, või valel aastal kuidagi/.../ (Pere 1).

Näitena usaldusest nii pere kui koolivahel toob ema kelle laps on õppinud enne koduõpet igapäevaselt tavakoolis. Ja olnud enne waldorfkooli, koduõppijana arvel tavakoolis. Kui nad käisid tavakoolis õpetajaga kohtumas, siis pidi ta kunstis ja käsitöös tehtud tööd alati kõik kaasa võtma. Olles nüüd waldorfkooli nimekirjas võib ta võtta kaasa foto tehtud tööst, juhul kui töö on näiteks juba ära kingitud.

/.../ Pigem nagu võib-olla kodus on see, et ma saan seletada, et see on selle asja harjutamiseks. Võibolla koolis õpetajalt ei julgetud küsida, et miks ma seda pean tegema./.../ Võibolla õpetaja võtab seda nagu isikliku solvanguna või midagi (naer) ka vahel et/.../ (Pere 1).

3.4 Arutelu

Selles peatükis teen kokkuvõtte intervjuudest vanemate ja õpetajatega kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisest koduõppes. Kuna eelnevas uurimuse tulemuste peatükis olen selgema tulemuse esitamiseks kirjeldanud eraldi plokkidena nii lapsevanemate kui õpetaja nägemust kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisest, siis arutelu osas analüüsin mõlema osapoole öeldut koos, et tuua välja kokkulangevused ja erinevused. Mõlema osapoole intervjuudest toon põhiteemadena välja neli punkti:

- Individuaalse õppekava koostamise
- Kunsti- ja tehnoloogiaõpetuse õpetamine koduõppes: eelised ja kitsaskohad
- Koostöö perega/ kooliga
- Lapsele hinnagu andmine

3.4.1 Individuaalse õppekava koostamine.

Hetkel kehtivas Põhikooli ja gümnaasiumiseaduses on kirjas, et vanema taotlusel koduõppel õppivale õpilasele koostab koduõpet läbiviiv isik koostöös kooliga kooli õppekavast lähtudes individuaalse õppekava (PGS, Koduõppekord, § 6, 1 (1), (2)). Nii

intervjueeritud lapsevanemad kui ka kaks õpetajat kinnitasid, et õppekava koostamisel ja kunsti- ja tehnoloogiaainete paigutamisel õppekavasse on vastutus siiski lapsevanemal, kes koduõpet läbi viib. Lapsevanemad tõdesid, et neil on õppekava koostamisel üsna vabad käed ja see, mida ja millal lapsele õpetatakse on eelkõige nende otsustada. Ent koolipoolse juhendajana on õpetajal oluline roll koduõppeperedele toeks ja nõuandjaks olla. Kuna õpetaja ainealane kogemus võimaldab tal hinnata ülesannete ja teemade sobivust vastavalt lapse vanusele.

Samuti tunnetasid õpetajad enda olulisust koolipoolse juhendajana. Erandina vastas üks klassiõpetaja, et siiski tema koostab õppekava koduõppelapsele. Samuti ka plaani, millal laps koolis vastamas ja oma töid näitamas käib. Vanemad kinnitavad allkirjaga, et nad on plaani näinud ja sellega nõus. Võin uurijana vaid oletada, et põhjuseks, miks just õpetaja koostab õppekava, võib tuleneda veel lühiajalisest kogemusest (kaks õppeveerandit) koduõppepere juhendajana. Ning õpilane, kelle koduõpet see klassiõpetaja kordineeris, oli oma pere lastest ainus, kes oli koduõppel.

Nii õpetajad, kui lapsevanemad tõid välja ka selle, et õppekava, mis lapse jaoks välja töötatakse, on pigem paindlik ja alati võivad tekkida muutused. Üks õpetajatest lisas seda, et ideed nii kunstis- kui ka tehnoloogilistes ainetes võivad muutuda, ning alati pole võtta koduõppel olevale õpilasele näidistöid. Seda näiteks juhul, kui õpetajal pole veel väga pikka õpetajana töötamise kogemust ja sellest tulenevalt ka metoodilisi materjale, mis aastatega täienevad. Seega võib pidada oluliseks seda, et pere kunsti- või tehnoloogiaaine ülesannet muutes, selle ka õpetajaga kooskõlastaks.

Õpetaja, kes õpilasele ise õppekava ja vastamisplaani koostab ning siis perega kooskõlastab, tõi probleemkohana õppekava koostamisel välja selle, et koduõppel olev laps ei saa osaleda koos klassiga projektides. Kuna ta viibib harva koolis, siis muudab see õppekava koostamise keeruliseks. Siis on vaja veelgi rohkem jälgida seda, et õppekava haaraks mitmekülgset erinevaid tehnikaid kunstis, käsitöös või tööõpetuses. Ning tasakaalustaks projektitööst kõrvalejäämist.

3.4.2 Kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamine koduõppes: eelised ja kitsaskohad.

Koduõppe eelistena tõid uurimuses osalenud õpetajad ja ka lapsevanemad ühiselt välja selle, et nii kunstis, kui ka teistes tehnoloogiaainetes on lapsel aega teemasse või tehnikasse

süveneda. Seda erinevalt koolist, kus regulaarselt vahetuvad ainetunnid. Nii nagu Tammar (2010) on oma magitritöös ka kirjeldanud, nimetatakse koduõppe väärtusena seda, et ajakasutus võimaldab lapsel kasutada rohkem aega põhimaterjali omandamiseks. Arendades lapse tugevaid külgi, pannes rohkem rõhku lapse huvialadele. Väga tugev õppimise mõjutaja on motivatsioon ehk huvi õpitava vastu. Leppik (2006) on toonud välja, et lihtsam on õppida seda, mis pakub momendil huvi ja milles tuntakse end edukana. Intervjuudest lapsevanematega selgus, et kunsti- ja tehnoloogiaainete puhul on siiski väga oluline osa huvil, mis tuleb lapsest endast ja mida siis vanem saab toetada. Mida vanemaks laps saab seda tugevamaks muutub tema õpihuvi ühe või teise ainevaldkonna vastu. Samas üks intervjueeritud emadest kirjeldas, et loov laps on igal pool loov ja tema vanemana ei taha olla idee algataja. Vaid soovib näha, lapsest endast algavat impulssi mingi teemaga tegelemiseks kunstis või käsitöös.

Ühelt poolt on koduõppe puhul tegemist üks ühele õpetamisega. Selle tõi eelisena välja ka üks klassiõpetajatest. Vanemal on võimalik lapses tekkivatele küsimustele kohe vastata, pole õiget aega või kohta selle jaoks. Samas, klassi kui sotsiaalse keskkonna vähest mõju kunstiõpetuses ja ka teistes tehnoloogiaainetes, tõid kaks intervjuul osalenud klassiõpetajat välja pigem kitsaskohana. Kuna näiteks kunstitundides tehakse tööde vahevaatlusi ja saadakse klassikaaslastelt tagasisidet. Ka see, kui koduõppeperes on rohkem lapsi, ei kompenseeri siiski eakaaslaste poolt antavat tagasisidet, mida on aga lapse arengule vaja. Üks klassiõpetajatest tõi intervjuu ajal just seoses vahevaatlustega, kunstis ja käsitöös välja selle, et isiksusetüübil on väga suur mõju sellele kuidas laps õpib. Isiksusetüüpe peetakse oluliseks just waldorfhariduses. Näiteks flegmaatiku tüüpi lapsed, keda tahetakse just sageli koduõppele jätta. Nemad on õpetaja sõnul just need kes on aeglased, kuid kes õpivad eakaaslastelt kõige paremini.

Kõik õpetajad tõid kitsaskohtadena kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes välja selle, et väga paljugi oleneb sellest, kuidas kindlalt vanem end eelnimetatud õppeainetes tunneb ja kas vanemal on selle valdkonna vastu. Nii kunstis- käsitöös kui ka tööõpetuses õpetamine nõuab teatud tehnikate tundmist. Kindlate tövõttete tundmist: näiteks vesivärvidega maalimisel, kudumisel või vasetööl. Ka üks lapsevanem tunnistas, et kunsti- ja tehnoloogiaainetes on just tehniline pool on see, milles ta end just tugevalt ei tunne. Ning samas tõi ema välja ka selle, et sellisel juhul saab laps osaleda huviringis. Või saab keegi lähedastest last juhendada. Intervjuude väga positiivne külg oli see, et laste õpetamisprotsessi nii tööõpetuses kui ka tehnoloogiaainetes on peale emade kaasatud ka isad, kes tegelevad nõ.

meeste töödega: puidutööga või näiteks automudelismiga. Kuna koduõppeomad on tavajuhul väga hõivatud, siis on ka igati loomulik, et koduõppel on lapsel ka teisi juhendajaid.

3. 4. 3 Koostöö perega/ kooliga.

Vanemad hindasid oma koostööd kooliga pigem positiivseks. Tunnetati seda, et õpetaja toetus on olemas. Lisaks ütlesid vanemad ka seda, et õpetajad annavad neile ikkagi üsna vabad käed. Sarnaselt kirjeldasid klassiõpetajad oma kogemust koostöös peredega, et nad tunnevad end koostöös väga vajalikult.

Intervjuudest õpetajaga selgus, et mida teadlikum on lapsevanem, seda parem on ka koostöö. Teadlik vanem waldorfkooli mõttes on selline vanem, kes on osalenud erinevatel waldorfhariidusega seotud kursustel. Ning oskab siis ka kunstis, käsitöös ja tööõpetuses puudutavate erinevate teemadega seoses, küsida õpetajalt suunavaid ja täpseid küsimusi, et last oleks kodus hõlpsam õpetada. Aidata last just tehnoloogiliste probleemide tekkimise korral. Kõige olulisemaks pidasid lapsevanemad koostöös kooliga usaldust. Koduõppe puhul on laps küll koolis kirjas, kuid siiski on lapsevanem see, kes vastutab eelkõige selle eest, kuidas toimub kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamine lastele koduõppes.

3. 4. 4 Lapsele hinnangu andmine.

Intervjuudes osales kaks õpetajat waldorfkoolist. Waldorfpedagoogikas aga lähtub hindamine õpetajast ja tema mõistmisvõimest. Õpetajat seob see vabadus interpreteerida, inspireerida ning hinnanguid anda aga suure kohustusega tegeleda pideva enesearenguga, et hoida tegusana võime mõista iga oma õpilast ja tajuda situatsiooni (Kuurme 2014:34). Waldorfpedagoogika annab kirjeldava hinnangu lapsele kuni 8. klassini. Kirjeldava hinnangu andmisel lastele pidasid kaks õpetajat kõige keerulisemaks seda, et näevad lapse valmis töid, ent ei näe aga last tööprotsessis. Hindamise juures pidasid nad aga seda väga oluliseks. Üks õpetajatest tõi lapsele hinnangu andmisel olulise aspektina välja lapse isiksuseomadused. See võib hinnangu andmist mõjutada juhul, kui lapsega kohtutakse harva. Kui on vaja vaadata lapse tehtud töid ja seejärel anda lapsele sõnaline hinnang. Õpetaja arvates, ei ole tal nii võimalik anda lapsele sisulist hinnangut, sest lapse olemist klassis mõjutavad nii tema

isiksuseomadused, see mis eelnevalt on toimunud ja ka see, kui pikk on olnud sõit kooli õpetajaga kokkusaamisele.

Kõik intervjuudes osalenud vanemad tõid ühiselt välja selle, et väga oluline on positiivse tagasisideme andmine lapsele igapäevaselt. Sest just see annab lapsele mõista, et tema töö on väärtuslik, ning seeläbi õpib ka laps eristama olulist, mitteolulisest. Ning laps teab, et teda tunnustatakse. Artiklikogumikus "Õppimist toetav hindamine" toovad autorid välja selle, et üha enam on neid lapsevanemaid, kes väärtustavad lapse arengut ja seda toetavat mitmekülg- selt organiseeritud õppetegevust enam kui vaid formaalseid näitajaid. Mõned neist vanematest otsustavad teadlikult alternatiivkooli kasuks, teised püüavad kaasa rääkida tavakoolis, et muu- ta hindamisprotsess läbipaistvamaks, toetavamaks ja lapsesõbralikumaks (Jürimäe, Kärner; Tiisvelt 2014:13). See kuidas vanemad reflekteerivad kirjeldava hinnangu ja tagasisidesta- mist lapsele, näitab hindamisprotsessi lapsesõbrakumat ja toetavat suhtumist. See on aga oluline selleks, et laps oleks ka sisemiselt motiveeritud õppima. Steadmani (1998) uuringute tulemused näitavad, et õppimist toetav hindamine toob kaasa oppijate suurema kaasatuse, nende parema kuulda võtmise ning opetamise üle süstemaatilise refl ekteerimise, millele võib järgneda vajaduse korral muudatuste tegemine (samas, lk 11).

Hinnangu andmist lapsele, mis läheb ka tunnistusele pidas üks vastanud emadest kõige raskemaks asjaks õppeaasta jooksul. Ühelt poolt mäletab ta lapse juhendajana seda, millise vaevaga laps on töö valmis sai. Teisalt aga, peab ema jääma hinnangu kirjutamisel objektiivseks. Siinkohal jõuame tagasi juba eelnevalt kirjutatu juurde. Ema tõi välja nii kunsti- kui tehnoloogiaainete õpetamise kitsaskohana just selle, et koduõpet tehes on emal vaja olla mitmetes rollides.

Samast vaatenurgast rääkis intervjuus ka üks klassiõpetajatest kes ütles, et ta võib küll kirjutada lapse tehtud tööle hinnangu, aga ta ei tea, millise vaevaga see töö tulnud on. Kas valminud kudum on õnnestunud kohe või on see tulemus tulnud 7- 8 harutamise tulemusena.

3.5 Kokkuvõte

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised tähendused annavad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes vanem (eestkostja) ja õpetajad.

Uurimuse eesmärk sai täidetud ja saadi vastus ka uurimusküsimustele:

- 1) Kuidas tajuvad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamist koduõppes vanemad ja õpetajad
- 2) Millised on nii vanemate ja õpetajate arvates eelised ja kitsaskohad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes.
- 3) Millise hinnangu annavad koostööle kunsti-ja tehnoloogiaõpetuses koduõppevanemad ja õpetajad

Töö autor viis läbi kvalitatiivse uurimuse, kasutades saadud tulemuste interpreteerimiseks kvalitatiivset andmeanalüüsi. Empiirilise materjali kogumiseks viidi läbi 6 poolstruktureeritud intervjuud aprillis ja mais 2014.a.

Kõige pikema koduõppekogemusega vanem oli koduõpet teinud 6 aastat. Kahe vanema puhul oli see aeg lühem: kaks aastat ja pool aastat. Kõige pikema kogemusega õpetaja on koduõpet kordineerinud 3.a, ning selle aja jooksul on tal olnud 25 koduõppelast. Kahe õpetaja puhul oli kogemus lühem: kaheaastane kogemus kahe koduõppelapsega, ning kahe õppeveerandi pikkune kogemus ühe koduõppelase juhendamisel kunsti- ja tehnoloogiaainetes.

Töö teoreetilises osas on ülevaade koduõppega seotud põhjustest, eelistest ja kitsaskohtadest. Koduõppe regulatsioonist Eestis, kunsti-ning tehnoloogiaainete õpetamise olulisust ning õpilaskeskne hindamine. Töö uurimuslikus pooles on töö autor kirjeldanud kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamist koduõppes ning analüüsinud saadud tulemusi.

Uurimustöö tulemuste põhjal selgus, et:

- Õppekava luuakse pere ja õpetajavahelises koostöös koolis kehtiva õppekava eekujul, ent vanemal kui koduõppes vastutaval isikul ja koduõppe juhendajal, on siiski suurem vastutus õppekava koostamisel. Õpetaja tunnetasid, et nad olid koduõppes peredele väga olulised, toetades peret kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisel koduõppes. Erandina ütles üksõpetaja, et tema on see, kes paneb paika nii õppekava kui plaani, millal koolisvastamas käiakse. Nii õppekava kui vastamisplaan kooskõlastatakse perega.
- Teemade ja tehnikate valimisel õppekavasse lähtutakse samuti kooli ja ka riiklikust õppekavast. Kuid pere kohandab teemad vastavalt oma võimalustele. Kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamine kodus on üsna paindlik. Soovist mingit ülesannet muuta on vaja see õpetajaga kooskõlastada.

- Eelisteks kunsti-ja tehnoloogiaainete õpetamisel kodus pidasid nii lapsevanemad kui õpetajad seda, et lapsel on aega teemasse süveneda. Ning toetada lapse tekkinud huvi. Kuna emad on koduõppes üsna hõivatud ning lisaks õppetööle on neil ka muud kohustused, siis saab kunstiõpet või näiteks meisterdamist lõimida erinevate igapäevaeluliste toimingutega.
- Kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamist koduõppes raskendab: vanemate ebakindlus oma tehnilistes oskustes; vanemate huvipuudus eelnimetatud ainete vastu ning sobiva juhendaja puudumine. Juhendaja puudumine võib muuta keeruliseks just poiste tööõpetuse tundide läbiviimise.
- Koostöö puhul toodi kõige olulisema aspektina välja usaldus pere ja õpetaja vahel. Seda eelkõige seetõttu, et vanem on lapse juhendaja rollis, ning õpetajal seetõttu igapäevaselt väiksem vastutus kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamise ees.
- Hinnang lapsele kunsti-ja tehnoloogiaainetes antakse kirjeldaval kujul. Vanemad tõid välja, et väga oluline on anda lapsele positiivset tagasisidet. Sest läbi selle õpib ka laps enda jaoks eristama olulist, mitteolulisest. Sama oluline on ka sõnadeta tagasiside, mis tähendab näiteks lapse töö eksponeerimist kodu seinal. Samas tõi üks vanematest välja ka selle, et hinnangu kirjututamine on talle emana raske seetõttu, et tal on meeles, millise pingutusega töö tuli. Ning seetõttu, et ta peab hinnangu andmisel siiski objektiivseks jääma. Õpetajad tõid välja, et hinnangu andmise lapse teeb keeruliseks see, et õpetaja näeb lapsega kohtumisel lõpptulemust, kuid tal ei ole võimalik jälgida last protsessis. Ning seetõttu on keeruline anda lapsele sisulist hinnangut.

Töö autor ei tee oma tööga kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisest koduõppes üldistusi. Vaid annab edasi selle, millised tähendused omistasid intervjuul osalenud vanemad ja õpetajad kunsti- ja tehnoloogiaainete õpetamisele vanemate soovil koduõppes.

Samas mõistab uurimuse autor, et töö nõrgaks küljeks on teoreetilise baasi ja töö uurimusliku osa vähene sidusus. Seda osaliselt tulenevalt sellest, et kunsti ja teiste tehnoloogiaainete õpetamine koduõppes on hetkel veel üsna uurimata valdkond. Ja seetõttu vääraks need ainevaldkonnad senisest palju enam tähelepanu.

3.6 Summary

Title: Art and technology lessons at homeschooling: parents and teachers experience.

The Aim of this thesis is to ascertain an overview the meanings of art and technology lessons at homeschooling due to parental request for parents (tutor) and teachers.

The goal was to find out:

- 1) How parents and class teachers perceive art and technology studies at homeschooling?
- 2) What are the pros and cons in homeschooling of art and technology studies?
- 3) How parents and class teachers undertake an evaluation of art and technology lessons?

The author carried out a qualitative research using qualitative content analysis to analyse the data. To gather empirical data, the author held 6 half-structured interviews with parents and class teachers. One interview held at Skype. To one correspondent I send questions with e-mail.

One family had homeschooling experience of six years. Other two families two years and a half year experience homeschooling their children.

From the teachers I interviewed, 3 years was longest time mentoring families at art and technology lessons. Other two teachers mentoring homeschooling families, time was two years and a half year.

The process of the empirical work is described in the methodology chapter of the thesis.

The result of this qualitative research showed:

- Curriculum for homeschooling are modeled by the national curriculum and school curriculum. Family and teacher cooperate. Teachers felt, that support for family was essential, regarding to homeschooling curriculum. For one case teacher make curriculum and plan when to meet child, herself. And family signs them, to confirm seeing child's curriculum.
- To select themes and techniques for homeschooling curriculum in art and technology lessons is based on national and school curriculum. But family adapt it to their opportunities. Teaching art and technology studies at homeschooling are rather

flexible. If family wishes to change some task from the curriculum, it is necessary to coordinate it with teacher

- According to teachers and parents pointed out, that major advantages in homeschooling is time. It means, that child has enough time, to deepen into art and other technology lesson themes. So it is possible to favor child interest. As mothers who homeschool their children are rather occupied, besides mentoring schoolwork, they have other domestic obligations. They try to combine art and technology lessons with everyday obligation. For example linking pastry and modeling.
- What makes homeschooling difficult in art and technology lessons: parents uncertainty of their technical skills; lack of interest due to the subjects and deficiency of suitable tutor, who would teach art and technological skills. For example, finding tutor for boys handicraft.
- The cooperation: the most important aspect as regards to cooperation is trust between home and teacher. Especially because parent is tutoring child and because of it teacher has a major daily responsibility tutoring child in art and technology lessons.
- The evaluation of the child's art and technology lessons are given in a descriptive way. Parents pointed out that it is very important to give positive feedback to the child because through it the child can learn to pick out important information from unimportant. The same important is to give non-verbal feedback which for example means exhibiting the work of the child on the wall of the child's home. On the one hand one parent pointed out that writing an evaluation as a mother is very hard because the mother knows exactly how hard the child had to work for completing the task. And because of that it is very important to stay objective while evaluating the child's work. Teachers pointed out that evaluating a child's work is difficult because the teacher sees only the end result and he/she does not have the opportunity to see the child during the process. Because of that it is very complicated for a teacher to give a content-rich feedback to the child's work.

The author acknowledges that the results of the current study are not conclusive, nevertheless the research does offer an overview of the meanings that homeschooling mothers and class teachers give to art and technology lessons.

Also the author understands lack of coherence between the theoretical part and research part of this thesis. It is partly because art and technology lessons are still little researched aspects of homeschooling. And it is essential to give it much more attention.

Keywords: homeschooling; art and technology lessons; evaluation; curriculum

Tänuõnad

Aitäh peredele ja õpetajatele, kes olid nõus oma kogemust kunsti-ja tehnoloogiaainete õpetamisest koduõppes minuga jagama. Ilma teieta ei oleks seda uurimust! Tänan oma juhendajat, kes oli alati toetav ja julgustav. Oma perekonda armastuse ja toetuse eest, kogu õpingute aja. Ning Meelisele tehnilise abi eest intervjuude salvestamisel.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Autori allkiri ja kuupäev:

Kasutatud kirjandus

1. Eisner, E. W. (2002). *The ARTS and the CREATION of MIND*. Yale University Press / New Heaven & London.
2. Holt, J. (1964). *How children fail*. A DELL BOOK. New York.
3. Illich, I. (2004). *Deschooling Society*. London, New York : Boyars.
4. Jürimäe, M; Kärner, A; Tiisvelt, L. (2014) *Kujundav hindamine, kui õppimist toetav hindamine*. Külastatud aadressil:
http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/ht/oppimist_toetav_hindamine_kokkui.pdf
5. *Koduõppe kord (RTL 2014, 40)*. Külastatud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/103092013039>
6. Kruusamägi, H. (2011). *Koduõpe- alternatiivne haridusvõimalus Eesti ja USA Kansase osariigi näitel*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
7. Kuurme, T. (2003). *Kasvatuse võim ja võimetus*. TPÜ Kirjastus. Tallinn
8. Kõlli, E. (2013). *Koduõppe vajalikkus linna- ja maaõpetajate hinnangute põhjal*. Magistritöö. Tartu
9. Laherand, M. L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. OÜ Infotrükk. Tallinn
10. Leppik, P. (2006). *Õppimine on tõesti huvitav. Õpiprotsessi psühholoogilisest mõtestamisest*. Tartu Ülikooli Kirjastus
11. McKeon, C.C. (2007). *A mixed methods nested analysis of homeschooling styles, instructional practices, and reading methodologies*. Külastatud aadressil:
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED504128.pdf>
12. *MTÜ Eesti Koduõppe Keskus*. Külastatud aadressil www.koduõpe.ee
13. *Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus*. Külastatud aadressil:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/115032014036>
14. Ray, D. B. (2000). *Homeschooling Teaching Strategies*. Külastatud aadressil:
<http://eric.ed.gov/?id=ED501189#?>
15. Sherfinski, M (2014). *Contextualizing the Tools of a Classical and Christian Home-schooling Mother-Teacher*. Curriculum Inquiry. Kõide 44, number 2, lk 169- 203.
Külastatud aadressil:
<http://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.utlib.ee/doi/10.1111/curi.12046/full>

16. Sotiropoulou-Zormpala, M.(2012). *Aesthetic Teaching: Seeking a Balance between Teaching Arts and Teaching through the Arts*. Arts education policy review, Number 113, lk 123–128. Külastatud aadressil: <http://eds.b.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/>
17. Tammar,K.(2008). *Koduõppe tähendused õpilase, pere ja haridusteoreetiku aspektist*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
18. Tammar,K.(2010). *Kooli ja vanemate tõlgendused koduõppest kui koostööst*. Magistritöö, Tartu Ülikool.
19. Taylor-Hough, D. (2010). *Are All Homeschooling Methods Created Equal?* Külastatud aadressil: <http://eric.ed.gov/?id=ED510702#?>
20. Van Galen, J & Pitman, M. A. (1991). *Home schooling: Political, Historical, and Pedagogical Perspective*. Ablex Publishing Corporation, Norwood. New Jersey
21. Wilkinson, R. (2006). *Steinerpedagoogika vaimne aluspõhi.Waldorfskoolide olemus*. OÜ Valgusesaar. Tallinn

Lisa 1: Intervjuu kava lapsevanemale

Sissejuhatavad küsimused:

- Kuidas jõudsite koduõppe juurde?
- Kui pikk on teie koduõpetamise kogemus? Mitu laste teie peres on? Millistes kooliastmetes teie laps(ed) õpib(vad)?

Oskusainete õpetamine (fookus kunst/oskusained)

- Mis on teile oluline oskusainete õpetamisel? Milliseid aspekte peate oluliseks?
- Millised on koduõppe eelised oskusainete õpetamisel kodus? (vanema refleksioon)
- Millised on koduõppe puudused oskusainete õpetamisel kodus? (vanema refleksioon)
- Kas oskusainete õpetamine toimub regulaarselt? Teatud nädalapäevadel? Või on see varieeruv, sõltudes lapse valmisolekust ainega tegeleda?

Kui laps osaleb huviringides:

- Millistes huviringides teie laps osaleb?
- Mitu korda nädalas huviringid toimuvad?
- Millist tagasisidet olete saanud ringiõpetajalt teie lapse tööprotsessis osalemise ja ülesannete täitmise kohta?
- Kas last on vaja motiveerida ringitundides osalema?

Hinnangu andmine

- Kuidas te lapsevanemana oma lapsele sooritatud ülesande eest hinnangu annate?
- Kuidas teie laps tagasisidet vastu võtab?

Koostöö kooliga:

- Kuidas toimub individuaalse õppekava koostamine lapsele ehk mida peate silmas oskusainete õpetamisel, tunniplaani paigutamisel?
- Millistest allikatest leiab materjale oma lapsele kunsti/ käsitöö/kodunduse õpetamisel?
- Kui palju tuge saate koolilt ja aineõpetajatelt kodus õpetamiseks/ tundide planeerimiseks?

-
- Kui tehnoloogiaõpetuses on projektitöö, siis kuidas osaleb selles teie laps? Kuidas olete projektitöö osa individuaalses õppekavas lahendanud?

Intervjuust välja juhatavad küsimused (Vaba aeg, mida saab siduda ka kunsti ja käsitööga, oskusainetega):

- Kas leiate võimalusi koos lapsega/ perega külastada muuseumi/ näitusi?
- Millele te seal tähelepanu pöörate, millele soovite, et laps tähelepanu pööraks?
- Kas teile meenub käik näitusele/ muuseumisse või muust koostegemisest, näiteks toidu tegemine, koristamine? Kuidas laps(ed) seda kirjeldas ja millised olid tema emotsioonid?

Lõpuküsimus

- Kas soovite veel midagi olulist lisada?

Lisa 2: Intervjuu kava õpetajale.

Sissejuhatav küsimus

Kui pikaajaline on Sinu kogemus koduõppelaste juhendajana?

Koduõppe refleksioon

Kuidas tunnetad enda rolli koolipoolse juhendajana koduõppes?

Millised on Sinu arvates koduõppe eelised kunsti- ja käsitööd silmas pidades?

Millised ja kas on ka kitsaskohti samu aineid silmas pidades?

Kuidas toimub õpilase individuaalse õppekava loomisel kunsti ja tööõpetuse/ käsitöö tundide teemade valimine õpekavasse?

Kui regulaarselt käivad õpilased Sinu juures tehtud töid näitamas?

Õpilase motivatsioon:

Milline on koduõppel õpilase õpimotivatsiooni oskusainetes püstitatud eesmärgid ja püstitatud ülesandeid sooritada?

Kas see erineb kuidagi igapäevaselt koolis käiva õpilase omast?

Hinnangu andmine :

Kuidas toimub sõnalise hinnangu andmine koduõppe lapse õppeprotsessile ja osalemisele õpiülesannetes käsitöös /kunstis?

Kas või kuidas reflekteerivad koduõppelapsed enda tegevust kunsti- ja tööõpetuse/ käsitöös püstitatud ülesannetes?

Millist laadi tuge vanemad oskusaineid lapsele kodus õpetades Sinu arvates kõige enam vajavad?

Lõpuküsimus:

Kas Soovid veel midagi olulist lisada?

Mina Maarja Tobber (sünnikuupäev: 23.09.1984)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

KUNSTI-JA TEHNOLOOGIAAINETE ÕPETAMINE VANEMATE SOOVIL

KODUÕPPES

mille juhendaja on

Karmen Trasberg, PhD,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise

eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse

tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu,

sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi

ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 28. august 2014